ALEXANDRU PHILIPPIDE'S POETRY IN THE CONTEXT OF THE 20TH CENTURY ROMANIAN POETRY

Gabriela CRĂCIUN
University of Pitești

Abstract: The study traces back the evolution of the critical interpretations over Philippide's poetry since the publishing of his first volume, ,,Aur sterp". It places emphasis on the features of his lyrism viewed through the eyes of several generations. Philippide's work encompasses a mixture of features which are characteristic to several cultural and literary movements. Following this path, the study seeks to reveal and explain why Philippide has been considered throughout time a romantic practitioner, a symbolist, and lately a modernist.

Keywords: Alexandru Philippide, lyrism, neo-romantism, symbolism, expressionism, modernism

Scriitor, eseist și traducător de renume, Alexandru A. Philippide începe să-și traseze destinul în anul 1900, aducând cu sine un mare aport lingvistic și literar tezaurului cultural românesc.

Progenitură a unui filolog și lingvist de seamă, Alexandru A. Philippide reușește să cunoască cuvântul scris la vârsta de numai patru ani. Ademenit în vârtejul lecturii la o vârstă atât de fragedă, Philippide devine fascinat de rodul hârtiei, din care înfloresc idei frumoase. Poate că tocmai această întâlnire precoce cu cuvântul scris a făcut, ca mai târziu, scriitorul să-și focuseze interesul asupra formei și structurii cuvântului, precum și asupra expresiei acestuia. Astfel se explică și diversitatea scrierilor lui Philippide, plasate fie in domeniul limbii, fie in aria beletristicii.

Diada știință-artă a fost dintotdeauna actorul invizibil, jucând pe scena conștiinței philippidiene. Însuși tatăl scriitorului, Alexandru Philippide, jongla atât cu convingeri de natură științifică, cât și cu idealuri artistice reflectate în poezie. Acesta a încercat, în repetate rânduri, să se separe de poezie, pentru o uniune completă cu știința. Era o separare mai mult verbală decat factuală, căci glasul poeziei îl chema înapoi mereu. Philippide îi repetă destinul, consumat fiind de aceeași dihotomie. Abordarea-i pragmatică oscila cu apropierea de vis. Este tocmai acest război de idei, cel care i-a adus ulterior scriitorului, o activitate completă înglobând atât studii lingvistice, cât și opere literare.

Pe vremea când ținea cursuri într-un liceu din Iași, scriitorul obișnuia să izoleze poezia de rațiune, exprimându-si crezul că aceasta este doar o "turburare a mintii"[1]. Însăși întâlnirea sa cu poezia s-a realizat relativ târziu, în anii adolescenței, pe când visa să ajungă un mare romancier. Odata citită, poezia i s-a așezat în suflet, născând dorința de a crea. Philippide avea să-și facă debutul în poezie doi ani mai târziu, în 1919.

Tot un moment din copilărie avea să-i guverneze mai târziu discursul liric. Dus la operă de la patru ani, Philippide a simțit si a trăit muzica intens. Această experiență avea să se transpună în creațiile sale, Philippide devenind un soi de muzician poematic. Acesta chiar alege nume pentru poeziile sale din repertoriul tematic muzical: *Muzică, Melodie, Cântecul câtorva, Cântecul nimănui, Cântec de amiază, Cântec de noapte, Cântec de orologiu, Vox in deserto, Lied, Odă blestemată* ș.a.

[1]Paul Zarifopol, *Alexandru Philippide*- Adevărul literar și artistic, an. XII, nr. 633, 20 august 1933, p.1.

BDD-A21963 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:27 UTC)

Poetul Philippide trasează evoluția poeziilor sale prin intermediul muzicii. Întocmai ca atingerea unor corzi de chitară până la rupere, versurile philippidiene sunt atinse la început de o voce colectivă (*Cântecul câtorva*), continuă cu o voce singulară, neauzită de nimeni, până la o voce estompată, anulată (*Cântecul nimănui*/ *Vox in deserto*). Evoluția acestor voci urmărește evoluția scrierilor lui Philippide, de la adolescență la maturitate.

Interpreții ideilor cuprinse-n stanțe sunt avataruri ale existenței philippidiene. Dacă la început, întâlnim un eu liric optimist, pe măsură ce ne apropiem de poeziile târzii, întâlnim un pesimism acut, cu un eu liric, ce privește încărcat de regret spre trecut.

Trecerea de la o voce la alta, de la un stil la altul, este admisă de Philippide, care mărturisește: "mai târziu vocea mea a devenit tot mai interioară, până ce în exterior s-a estompat"[2]. Muzica, pereche aproape sinonimială cu bucuria, nu a mai rezonat la fel ca la început pentru poet, lăsând în versuri urmele despărțirii sale de sunetul copilăriei.

Alexandru Philippide crește sub lumina operelor unor scriitori străluciti. Acesta își începe călătoria în lectură cu romanul aventurier al lui Defoe, *Robinson Crusoe*. Asemenea eroului din carte, poetul pleacă în căutarea aventurii, însă de data aceasta, pe tărâm scriptural. În volumul de poezii *Visuri în vuietul vremii*, Philippide se arată ca un eu liric aventuros, căutând repere pe harta sufletului său: „Și-acum destul! De-aici se-ntinde/ Tărâmul țărilor necercetate - / Terra incognita - / Mari spații albe/ Pe harta sufletului meu din acest an". (*Promontoriu*)

Lecturile din timpul adolescenței lasă impregnate urme adânci în memoria poetului. Stéphane Mallarmé si Honoré de Balzac își fac simțită prezența în stilul și structura poeziilor philippidiene. Dacă de la Mallarmé împrumută muzicalitatea cuvântului, pe care o cultivă obsesiv, de la Balzac preia fondul psihologic și realismul, acesta din urmă fiind observabil în asocierile neobișnuite, în care, de exemplu, elemente cosmice ori abstracte își găsesc locul printre obiecte din realul imediat: „Boltit, tavanul scund e înspumat/ De stele moi ca picături de miere." (*Decor vechi*).

Philippide cuprinde în poeziile sale amintiri din itinerariile făcute în Germania și Austria. În primul volum, în poezia *Lied* își face apariția zâna Lorelai, a cărei stâncă o văzuse pe malul Rinului cu câțiva ani mai inainte. Orologiul medieval din Munchen devine obiectul poeziei *Cântec de orologiu*.

Prozodia îl preocupă pe Philippide încă din adolescență, acesta studiindu-i manifestările în creațiile lirice scrise până atunci, meditând în acelasi timp la restricțiile acesteia, dar și la posibilitatea de a le anula printr-o innoire a formei. Potrivit mărturisirilor sale, normele prozodice pot fi încălcate într-o manieră nouă și autentică, doar dacă sunt cunoscute și studiate în avans.

Epoca în care poetul Philippide își face debutul este epoca posteminesciană. Este momentul în care clasicismul, romantismul se vor uitate în favoarea unei înnoiri la nivel literar, o înnoire ce ia forma modernismului. Însă opera philippidiană pare a nu se aflilia niciunui curent în mod exclusiv, încapsulând trăsături din mai multe trenduri literare.

În ciuda originalității expresiei și formei poeziei, o originalitate mărturisită, Philippide nu este receptat de criticii vremii așa cum s-ar fi așteptat. Volumul de debut, *Aur Sterp*, devine centrul unor critici acute, simțite din partea lui Ovid Densușianu, N. Davidescu, Camil Petrescu ori din partea lui Eugen Lovinescu.

Ovid Densușianu vedea în originalitatea poetului o aparență voit aruncată ca un văl peste poezie, el fiind mai degrabă o mască a intelectualității, decât un intelectual mascat. Încă de la apariția volumului de debut al lui Philippide, Densușianu pare să fi observat acest element definitoriu al liricii sale. Titlul volumului, *Aur Sterp*, i-a trezit criticului sentimentul

[2] George Muntean, *Convorbiri neterminate*, România literară, an. XIII, nr. 13, 27 martie 1980, pp. 12-13.

BDD-A21963 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:27 UTC)

că acesta este doar o ,,alăturare de cuvinte așa numai la întâmplare, vrînd să pară originală, dar originalitatea poate da inspirații mai potrivite pentru un titlu”[3].

Densușianu traduce obsesia discursului liric prin obsesia autorului de a părea mereu nou. Criticul găsește ca notă definitorie a poeziei philippidiene, imaginea. Discursul său liric se arată ca o ramă cu un corpus multi-imagistic. Acesta critică presupusa gândire a poetului, potrivit căreia ,,poezia se poate reduce la un sport de imagini”[4].

Și N. Davidescu definește poezia lui Philippide ca ,,poezie de imagină”, aceasta din urmă fiind ,,în poezie, aproape echivalentă liniei de pictură”[5]. Este tocmai această întretăiere a artelor, a muzicii și a picturii, cea care redă paletei sale poematice, senzația contemplării unui tablou.

La debut, poetul nu este perceput ca o forță revoluționară în poezie, dar substratul emoțional și sensibilitatea sa aparte reușesc să contureze în percepția criticului un poet cu posibilități creatoare mari.

Eugen Lovinescu îl situează pe Philippide în centrul unei interpretări devenite pamflet. Criticul nu numai că rezonează cu criticile de dinaintea sa, dar le amplifică printr-un ton acuzator. El găsește poezia limitată la imagine, la un peisaj din natură ori la vreo problemă existențială, anulând orice formă de comunicare: ,,lipsită în genere de emotivitate, poezia d-lui Al. A. Philippide nu comunică.”[6]

Dacă Lovinescu acuză lipsa de lirism în poezia philippidiană, Camil Petrescu își exprimă cu vehemență crezul că lirismul există, fiind doar expresia unei atitudini din rândul tinerilor vremii, și anume aceea de tânjire după nou, atunci când vechiul cade în comun.

Clasându-l pe Philippide ca poet romantic târziu, Camil Petrescu caracterizează lirismul acestuia ca fiind pură expresie mimetică, sustrasă din miezul romantismului. Este, în accepțiunea sa, un lirism care trădează o pustiire sufletească, o deznădejde aproape absolută, un suflu oniric, ce alimentează iluzii.

Dacă Petrescu apără lirismul poeziilor lui Philippide, contracarându-l pe contemporanul său, Lovinescu, asta nu înseamnă că îl și vede pavoazat de calitățile scriptice ale creatorului său. Criticul admite lirismul poeziilor sale, însă îi contestă valoarea: ,,Poezia d-lui Philippide nu numai că e lipsită de lirism, dar împinge acest lirism – de comună calitate – până la caricatură. E de mediocră calitate acest lirism pentru că nu este decât ecoul unor stări sufletești superficiale și trecătoare.”[7]

Pășind mai departe prin poeziile philippidiene, coborând de la înveliș spre miezul semantic, criticul Petrescu notează o inconsecvență în înlănțuirea logică a ideisticii ascunse-n versuri.

Strofele nu par a se succede tot timpul, nu se dezvoltă una din cealaltă, astfel lăsând impresia unei poezii rupte. Poetul aprinde elemente cosmice într-o strofă, reaprinzându-le în alta. Camil Petrescu tratează această revenire în stanțe cu fenomene cosmice imposibil de manipulat, ca pe o ignoranță din partea poetului, deși acesta din urmă pare doar să fi vrut a crea impresia unui ciclu obsesiv.

În ciuda criticilor azvârlite peste opera philippidiană, Camil Petrescu recunoaște că ambiția este o calitate de care poetul dispune și pe care o transmite în poeziile sale în drumul spre glorie.

Primele interpretări ale poeziei lui Philippide au fost fie rezervate, fie negativ proiectate. Însă recepțiile critice de mai târziu aveau să-l situeze pe poet în sfera valorilor naționale.

---

[3] *Al. Philippide interpretat de...*, în Biblioteca critică, Editura Eminescu, București, 1972, p. 1.
[4] *Ibidem*, p.3.
[5] *Ibidem*, p. 11.
[6] *Ibidem*, p. 26.
[7] *Ibidem*, p. 1.

BDD-A21963 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:27 UTC)

Lirica lui Philippide este elogiată de Ion Barbu în *Salut în Novalis*, unde acesta îi aclamă stilul inovator. Astfel, potrivit criticului, Philippide reușește să se plaseze diacronic prin versurile sale în rândul contemporanilor lui Eminescu. Primul volum al poetului, *Aur sterp*, „a lucrat sterilizator asupra vulgarității produselor literare ale urmașilor lui Vlahuță și Cerna. Redevenirăm contemporanii lui Eminescu.”[8]

Barbu reclamă la predecesorii săi neputința de a recunoaște frumusețea poeziei philippidiene, aceștia limitându-se la o interpretare de suprafață, fără a percepe profunzimile versurilor sale.

Interpretarea critică a celei de-a treia generații postmaioresciene, și anume cea a lui Perpessicius, Vladimir Streinu, Pompiliu Constantinescu, Șerban Cioculescu, George Călinescu, îl înalță pe Philippide în ierarhia poeziei, căpătând acum dimensiunile unui poet recunoscut și aplaudat pentru originalitate, diversitate și îmbinare perfectă a curentelor literare.

Alexandru Piru îl situează pe poet pe aceeași treaptă a desăvârșirii poeziei cu Arghezi și Blaga, toți trei având același dialog cu existența, ducând o luptă în versuri cu problemele de care viața nu ne lipsește nicicând. Ca și spiritul arghezian și blagian, Philippide este preocupat de cunoaștere și autocunoaștere, mulându-se la rândul lui după scheletul poematic eminescian.

Dacă inițial Philippide nu a fost receptat la înălțimea versurilor sale, ambiția și talentul său fuseseră totuși enunțate, iar viitorul prolific intuit.

Receptările ulterioare aveau să recunoască și să dezvăluie maturitatea poeziei philippidiene, o maturitate simțită din primul volum, la a cărui lansare poetul avea doar 20 de ani.

Alexandru Piru își exprimă uimirea produsă de creația lui Philippide și de activitatea constantă a acestuia pe parcursul apariției de noi și noi volume, admițând că „...rari sunt poeții care, ca Al. Philippide, să vină de la început cu o creație matură (la vârsta de nici 20 de ani când debuta în *Însemnări literare*, sub îndemnul lui G. Ibrăileanu) și să păstreze apoi […] o tensiune niciodată slabită, o continuă incandescență a meditației lirice și a expresiei adecvate.”[9]

Alexandru A. Philippide demonstrează o putere creatoare mare, ce nu se diminuează în timp, devenind astfel un izvor nesecat de versuri originale.

Originalitatea poetului nu se rezumă numai la asocieri surprinzătoare ori la înnoiri prozodice, filonul său regăsindu-se în însăși personalitatea creatorului. Este aceasta cea care îl îndeamnă pe Philippide să-și scrie poezia întocmai cum o trăiește.

Opera philippidiană nu stă sub semnul unei singure mișcări ideatice și culturale, ea nu dovedește apartenența la un curent literar în mod expres. Ea este un cumul de influențe ce acționează în sens diacronic.

Deși diferite și chiar antagonice, mișcările literare ce au marcat trecutul și prezentul lui Philippide, se găsesc aglutinate în jurul unui nucleu, și anume, poezia philippidiană.

Opera poetului devine un tot unitar, în care curentele literare se îmbină perfect, având ca rezultat un produs unic. Această îmbinare face ca mișcările ideatice prezente în poezia lui Philippide să-și piardă identitatea unitară, în favoarea unei identități colective, un curent literar aparte ce s-ar putea numi philippidianismul.

Întrezărită la început ca operă de factură romantică, ulterior ca produs simbolist și ceva mai târziu, ca și creație neoromantică cu nuanțe expresioniste, poezia philippidiană devine o oglindă cu mai multe fețe, arătând interpreților săi de fiecare dată altceva, de fiecare dată alte trăsături ce par să-i domine stanțele. Criticile contemporanilor culminează cu o imagine clară, incluzând toate trăsăturile enunțate până atunci, și anume, modernismul.

[8] *Ibidem*, p. 31.
[9] Alexandru Piru, *Incandescența meditației lirice*, Gazeta literară, 22 aprilie, 1965, p.1.

BDD-A21963 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:27 UTC)

Primele recepții critice plasau poezia philippidiană sub semnul simbolismului. Tristețea apăsătoare, lăsată ca un văl peste versurile sale, singurătatea covârșitoare simțită în slove și glasul spleen-ului tradus prin imagini auditive, erau considerate definitorii lirismului philippidian.

La Philippide, muzica este precum pana cu care scrie, iar imaginea este hârtia. Poezia sa este sinonimială cu arta. Cuvintele se împerechează sinestezic, iar muzicalitatea versurilor te face să simți vibrațiile unui decor simbolist.

O mare parte din poeziile philippidiene stau sub zodia muzicii, aceasta devenind titulară în cele mai multe cazuri. Muzicalitatea este atribuită chiar și lucrurilor incapabile să genereze vreun sunet. În *Muzică*, „tremurătoarea rază albăstrie/ Melodios se-așterne pe covor/ Ca un fior". Poetul caută să învăluie întreaga sa poezie în muzică, el simțindu-i ritmul chiar și în fenomene mute.

Îmbinările sinestezice sunt depistabile în poeziile philippidiene, luând forma unor personificări, metafore și epitete metaforice. În *Romanță*, culoarea se îmbină cu o notă muzicală, amalgamul rezultat fiind sunetul vântului toamna, așa cum îl percepe poetul: „Să-l azvârl în gîrlă și să-i cânt pe mal/ În violet minor,/ Cum cîntă vîntul cînd aproape-i toamna."

Preferința poetului pentru culorile violet (sau vânăt), alb, dar și pentru negru, albastru, cenușiu și verde traduce o apetență pentru culorile simboliste.

Inserarea refrenului în poezie pentru o transpunere a gândurilor pe fond muzical ține tot de curentul simbolist. Și aceasta este o trăsătură, care se regăsește printre versurile lui Philippide. Regăsim refrenul, ca notă dominantă, în poezia *Preludiu de toamnă*, unde acesta apare ca distih, ca versuri-ramă pentru celelalte strofe. În poezia *Cântec de orologiu*, refrenul se identifică în ultimul vers al fiecărei strofe: „- Iar Capucinul serii cu glas neîntrerupt/ Psalmodiază."

Morbiditatea se înscrie în platoul tematic al poeziei lui Philippide, validând încă o dată interpretările criticilor, potrivit cărora Philippide ar fi un poet simbolist. Camil Petrescu susținea că „volumul poetului ieșean aduce un nou argument celor care cred că o latură, cel puțin, a simbolismului este continuarea romantismului <<à rebours>>"[10].

Receptarea critică de mai târziu avea să transfere poezia philippidiană din spațiul simbolist în spațiul romantic, un spațiu încărcat și de elemente expresioniste. Din punct de vedere stilistic, „insolita evoluție philippidiană de la simbolism spre romantismul cu prelungiri expresioniste se traduce în înmănunchierea simbolurilor, a analogiilor sinestezice în alegorii de viziune romantică, printr-o subtilă conversiune imagistică"[11].

Romantismul se înfiripă în ideistica poeziei lui Philippide, devenind palpabil prin tematică și viziune.

Incursiunile repetate pe teritoriul german și-au pus amprenta asupra activității poetului ieșean, acesta făcând traduceri substanțiale după operele poeților germani de notorietate ai vremii: Hölderlin, Novalis, Morike ș.a.

Spațiul german avea să-i inculce poetului o dragoste neînchipuită pentru cultura sa, pentru mișcarea ideatică, sub egida căreia viețuia o epocă, epoca romantismului.

Plecând de la crezul că romantismul este chintesențial spiritului uman, așa cum ying îi este chintesențial lui yang, Philippide a păşit pe scena creației cu un ochi mereu întors spre romantism. Era tocmai acesta cel care depășea barierele trupale pentru o pătrundere în spirit. Proiectarea unei astfel de atitudini asupra animei avea să scoată la iveală cele mai adânci și ascunse trăiri și gânduri ale poetului.

[10] *Al. Philippide interpretat de...*, în Biblioteca critică, Editura Eminescu, București, 1972, p. 12.
[11] Horia Avrămuț, *Alexandru Philippide*, Cartea Românească, 1984, p. 27.

BDD-A21963 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:27 UTC)

Pompiliu Constantinescu nota că ,,Philippide ține mai mult de romantism, prin tematica liricii sale și prin o anume grandilocvență a expresiei”[12], respingând părerile expuse până atunci de critici, potrivit cărora poetul ar fi fost un reprezentant al simbolismului.

Pornind de la premiza că poezia philippidiană este romantică, criticii și-au direcționat analiza în planul romantismului european pentru a descoperi ce latură anume a acestuia o reprezintă cel mai bine. Astfel că poezia lui Philippide a fost asociată cu neoromantismul german, grație influențelor direct răsfrânte în discursul liric al acestuia: ,,poezia lui Al. Philippide, nutrită de mari avânturi cosmice și țintuită de grele singurătăți, se înscrie pe linia unui romantism ale cărui particularități, de viziune și de notație, critica le-a asociat neoromantismului german”[13].

Aspirațiile astrale, reiterarea mitologiei, slăvirea naturii, demonia, moartea sunt teme prevalente în opera lui Philippide, teme ce țin de romantism.

Eul liric philippidian caută calea infinitului, dedicând cântece soarelui, visând la înălțarea printre astre, dezvăluind prin versuri o nevoie profundă de libertate.

Încă de la prima poezie din volumul de debut, poetul suplică soarele să-i ofere un vis nou, sau poate un alt suflet, un suflet îmbrăcat în haine astrale: „Și dă-ne, Soare, suflet nou, alt vis!/ Ne-am săturat de vechiul nostru vis/ Văzduhul tot tu fă-l să intre-n noi!/ De tine până-n creștet să fim plini.” (*Cântecul câtorva*)

Materia pare că rezonează cu fiecare apariție cosmică, tânjind și ea, la rândul ei să acceadă spre culmi superioare: ,,O, vis, și draperiile sînt pline/ De somnul mătăsos al lunei pline.” (*Muzică*).

Dorința de vis se denaturează în poeziile de mai târziu, transformându-se într-o luptă cu visul. Eul liric refuză orice dovadă de astralitate, o dovadă pe care el însuși o cerea printre versurile primelor poeme. ,,Natură romantică, având, ca Eminescu, groaza surpării și intuiția stihiilor cosmice, Philippide imaginează o transcendență a soarelui pentru salvarea sufletului asediat de forte malefice”[14].

Propensiunea de spiritul eminescian nu se realizează doar prin visare, ci și prin contemplarea naturii. Natura devine personaj atât pe scena eminesciană, cât și pe scena philippidiană, jucând rolul unui martor.

În contextul poeziei lui Philippide, natura este mai mult decât martor, ea este complice, complicele eului liric în încercările sale de a cuceri soarele: *Pe-aici pădurea s-a urcat din văi /În văi,/Odinioară către soare*. (*Pădure*).

Philippide personifică natura, o personalizează. Natura ia aliura unui om, care simte și percepe lucrurile din jurul său: „Sînt buzele pământului răsfrânte, /Care cer/ Sărutul rodnic de la cer!” (*Câmp*)

În poezia lui Philippide se simte o prezență hyperionică, eul liric fiind realmente captat de dimensiunile astrale. De foarte multe ori, criticile l-au adus în discuție pe Philippide în ipostaza unui descendent al lui Eminescu.

În tabloul tematic al poeziei philippidiene se zăresc și nuanțe ale expresionismului, ca prelungire a romantismului.

Horia Avrămuț notează prezența unor teme pur expresioniste în cadrul operei poetului, dar nu-i reduce lirica la acest curent literar. La Philippide apar teme ce țin de expresionism precum: ,,sentimentul metafizic, esențializarea, subordonarea sensurilor cosmice unei mitologii proprii, vizionarismul, cultul arhaicului și originarului, profetismul tragic”[15].

---

[12] *Al. Philippide interpretat de...,* în Biblioteca critică, Editura Eminescu, București, 1972..., p. 99.
[13] *Ibidem*, p. 113.
[14] George Gibescu, *Alexandru Philippide*, Ed. Albatros, București, 1985, pp. 52-53.
[15] Horia Avrămuț, *Alexandru Philippide*, Cartea Românească, 1984, p. 14.

BDD-A21963 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:27 UTC)

Acest amalgam de mișcări literare, aceste influențe diferite răsfrânte în opera lui Philippide pot fi compilate într-un tot literar, modernismul.

Reiterarea miturilor antice, jocul cu arhetipurile, dorul de simțăminte, utilizarea simbolurilor ori corespondențelor constituie elementele din care poetul ieșean își creează propria matrice. El reperspectivează episoade literare din trecut și le modernizează, le accesorizează cu instrumentele noului.

Construit din cărămizile modernității, eul liric trăiește o dramă, luptând cu visul și totodată iubindu-l. El se găsește prins, întocmai ca poetul, între refuzul rațiunii și victoria ei. „Poetul, o conștiință modernă, încearcă să găsească un sens lumii, dar eul risipit în atâtea contradicții și agresat permanent simte apropierea satanismului[16]".

Philippide și-a croit poezia cu elemente tradiționale, expunându-le cu ajutorul unor tehnici noi atât la nivelul formei, cât și expresiei. „<<Modernistul>> Ph. e mai curând moderat în aprecierea fenomenelor novatoare din spațiul poeziei, mizând pe ideea echilibrului necesar dontre tradiție și schimbare"[17].

Modernismul se arată în poezia lui Philippide ca o balanță, înclinându-se când spre noul autentic, când spre vechi, asupra căruia exercită o influență renovatoare. Modernismul lui Philippide nu are o apartenență exclusivă la nici una dintre școlile contemporane. „Structura sa clasică face din drumul prin modernism o ,<<întoarcere>> la marea poezie de totdeauna, o întoarcere soldată cu un câștig expresiv și o îmbogățire spirituală"[18].

Poezia lui Philippide este echilibru, ea adunând în stanțele sale trăsături romantice, expresioniste, simboliste și moderniste. Poezia philippidiană nu e pur modernistă, ci este un amalgam modern de versuri.

Pe tot parcursul operei philippidiene întâlnim fie omul pierdut în pânzele visării, fie ancorat prea mult în rațiune; întâlnim moartea, ca parte integrată a vieții, iar mai târziu, viața, ca parte integrată a morții. Poezia philippidiană este plină de contradicții, plină de dileme, reprezentând chiar omul modern, prins în vârtejul ideilor, c|rezurilor, problemelor existențiale.

De-a lungul timpului, critica l-a plasat pe Philippide în relație de echivalență cu poezia practicată de Bacovia, Arghezi și Blaga.

Asemenea spiritului bacovian, Philippide își încarcă poezia cu sugestii, creând o atmosferă a destrămării, a angoasei, dar această stare specific simbolistă el n-o trăiește prin ființă, n-o filtrează prin suflet, ci o plasează într-un plan rațional, de unde culege cunoaștere.

Dorința de cunoaștere și autocunoaștere îl apropie și de Arghezi și Blaga. Apariția primului volum de versuri philippidiene, *Aur sterp*, a uimit prin receptarea sa de către lectori ca fiind primul volum revoluționar de după *Poemele Luminii* ale lui Blaga.

Încorporând în lirica sa decoruri simboliste, în care cunoașterea se caută în chip romantic, iar omul se caută pe sine în vârtejul problemelor existențiale, Philippide reușește să creeze un produs complex, diversificat și totodată unitar. Resuscitând arhetipuri și angrenându-le în jocuri moderne, poetul păstrează acea legătură indestructibilă cu trecutul, pe care îl pavoazează cu tehnici noi, smulse din prezent.

Bibliografie:

Alexandru Philippide interpretat de..., Ediție îngrijită de George Gibescu, Editura Eminescu, București, 1972.

Arion, George, *Alexandru Philippide sau drama unicității*, Editura Eminescu, București, 1982.

Avrămuț, Horia, *Alexandru Philippide*, Editura Cartea Românească, 1984.

[16] George Gibescu, *Alexandru Philippide*, Ed. Albatros, București, 1985, p. 48.
[17] *Dicționarul Scriitorilor Români*, vol. (M-Q), Ed. Albatros, București, 2001, p. 741.
[18] Horia Avrămuț, *Alexandru Philippide*, Cartea Românească, 1984, p. 15.

BDD-A21963 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:27 UTC)

Balotă, Nicolae, *Introducere în opera lui Al. Philippide*, Editura Minerva, București, 1974.

Dicționarul Scriitorilor Români, vol. (M-Q), Editura Albatros, București, 2001.

Gibescu, George, *Alexandru Philippide*, Editura Albatros, București, 1985.

Muntean, George, *Convorbiri neterminate*, România literară, an. XIII, nr. 13, 27 martie 1980.

Philippide, Alexandru, *Scrieri*, vol I, Editura Minerva, București, 1976.

Piru, Alexandru, *Incandescența meditației lirice*, Gazeta literară, 22 aprilie 1965.

Zarifopol, Paul, *Alexandru Philippide*, Adevărul literar și artistic, an. XII, nr. 633, 20 august 1933.

BDD-A21963 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:08:27 UTC)